

УДК 343.21

Громко Володимир Ярославович,
здобувач кафедри кримінального права та кримінології
факультету з підготовки фахівців для підрозділів слідства
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Розглянуто загальні ознаки службової особи як спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України. Проаналізовано нормативне визначення поняття службової особи, загальні ознаки суб'єкта злочину як осудність та неосудність, обмежена осудність, вік кримінальної відповідальності, а також спеціальні ознаки, що виражають особливості службової особи, які вирізняють її з поміж інших спеціальних суб'єктів злочину.

Ключові слова: *ознаки суб'єкта злочину, осудність, неосудність, обмежена осудність, вік кримінальної відповідальності, спеціальні ознаки, службова особа, спеціальний суб'єкт злочину.*

Постановка проблеми. Протидія злочинам, які вчиняють службові особи, є важливою проблемою в процесі становлення України як демократичної і правової держави. Шкода, що заподіюється такими діяннями, полягає не лише у матеріальних втратах, а й у порушенні законних прав та інтересів людей, їх зневірі у діяльності державних органів, насамперед правоохоронних і судових, підриві престижу та авторитету цих структур. Питання про ознаки службової особи як спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом в науці кримінального права відноситься до розряду остаточно не вирішених. Нормативне визначення поняття службової особи – одне з понять яке зазнало в останній час чи не найсуттєвіших змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання кримінальної відповідальності за злочини у сфері службової діяльності постійно були предметом ґрунтовних наукових досліджень. Значний внесок у розвиток кримінально-правових знань про поняття службової особи внесли такі науковці як П. П. Андрушко, В. К. Гришук, О. О. Дудоров, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, М. І. Хавронюк тощо. Найбільш новими дослідженнями питань відповідальності службових осіб за кримінальним правом України є дисертації Р. Л. Максимовича «Поняття службової особи у кримінальному праві України» та В. П. Коваленка «Кримінальна відповідальність за зловживання владою або службовим становищем, вчинене працівником правоохоронного органу». Зважаючи на останні законодавчі зміни стосовно поняття службової особи виникає потреба у проведенні ґрунтовного аналізу загальних ознак службової особи як спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України та визначенні самого поняття службової особи.

Постановка завдання. Метою статті є визначення загальних ознак службової особи як спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У початковій редакції КК України,

прийнятого 5 квітня 2001 року, поняття «службова особа» визначалось практично так само як і поняття «посадова особа» у КК України 1960 року. Нормативно закріплювалось, що службовими особами є особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням.

Проте, не зважаючи на те, що поняття службової особи було викладено у розділі «Злочини у сфері службової діяльності», і, за логікою речей, мало б стосуватися лише статей цього розділу, науковці обґрунтовували наскрізність цього кримінально-правового визначення, тобто необхідність його застосування до усіх випадків вживання в тексті кримінального закону поняття «службова особа» (у будь-яких статтях будь-яких розділів КК України). Обґрунтовувалось це тим, що застосування єдиного визначення поняття службової особи у всіх статтях КК України дало б можливість усунути непорозуміння, що можуть виникати з цього приводу.

Так, В. О. Навроцький та Л. П. Брич, зазначають, що поняття «службова особа» – це одне з наскрізних кримінально-правових понять. Тому його зміст однаково поширюється на всі норми КК України, у яких передбачено вчинення злочину службовою особою, а не лише на ті, що розміщені у розділі XVII Особливої частини КК України. Це, на їхнє переконання, відповідає засадничому положенню законодавчої техніки, яке передбачає презумпцію того, що однакові поняття вживають з однаковим значенням у межах усього нормативного акта і навіть всієї системи законодавства [4, с. 59].

Варто погодитись, що застосування законодавчих дефініцій у текстах нормативно-правових актів – один зі способів забезпечити ясність нормативного припису та зрозумілість наміру законодавця. Будь-яке визначення відображає предмет не повністю, воно відбирає тільки істотні ознаки, залишаючи поза своїм змістом низку інших властивих предметів ознак. Водночас сукупність таких істотних ознак має бути достатньою для реалізації двох пізнавальних (гносеологічних) завдань, що виконує визначення: з'ясувати властивості визначуваного предмета та відмежувати його від інших суміжних предметів чи явищ [8, с. 28].

Така позиція, про наскрізне використання нормативного визначення поняття службової особи стосовно усього КК України, сприймалася і правозастосовною практикою як беззаперечна.

Таким чином, за чинним КК України у його початковій редакції службовими особами, у всіх випадках вживання цього поняття у тексті КК України, вважались особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з використанням організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням.

Однак, таке нормативне визначення поняття службової особи, попри його тривале використання в законодавстві (як ми вже зазначали воно, по суті дублювало аналогічне положення КК України 1960 р.), наукову розробку та використання у правозастосовній практиці породжувало окремі проблеми, які так і не знайшли однозначного вирішення.

Найперше, це стосувалося розуміння таких понять, які вживалися у цьому визначенні як «представник влади», «організаційно-розпорядчі обов'язки», «адміністративно-господарські обов'язки», «спеціальне повноваження». Це в свою чергу

породжувало питання про визнання (невизнання) службовими особами окремих категорій осіб.

Питання загального вчення про суб'єкт злочину та його ознаки є достатньо детально опрацьованим в кримінально-правовій науці. В той же час, вважаємо, що при розкритті розуміння поняття службової особи як спеціального суб'єкта злочину не можна абстрагуватись від так званих «ознак загального суб'єкта злочину». Без їх огляду, дослідження буде не повним, тим більше, що як буде продемонстровано нижче, їх зміст стосовно службової особи має свої особливості.

Отже, службовій особі як спеціальному суб'єктові складу злочину властиві певні ознаки, що характеризують загального суб'єкта складу злочину. Цими ознаками є фізична особа, осудність та досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. З'ясування ознак службової особи передбачає визначення змісту цих загальних ознак, оцінки їх щодо наявності специфіка у визначенні поняття службової особи.

Перша ознака: службова особа – це фізична особа. З цього приводу дискусій якби не виникає. Під поняттям «фізична особа» у юридичній літературі розуміється людина. Однак це поняття також використовують для відмежування фізичної особи як суб'єкта злочину, і юридичної особи, яка нібито за українським кримінальним правом не може бути суб'єктом злочину.

Зокрема, ч. 1 ст. 11 КК України, серед ознак злочину, передбачає таку як його вчинення суб'єктом злочину, а ч. 1 ст. 18 КК України передбачає, що суб'єктом злочину є лише фізична особа.

Однак, Законом України № 314-VII від 23 травня 2013 року у Загальну частину КК України внесено окремий розділ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». І хоча у цьому розділі не визначено що ж потрібно розуміти під поняттям «юридична особа», конкретні заходи кримінально-правового характеру щодо юридичної особи тут передбачено. Таким чином ситуація виглядає парадоксально, суб'єктом злочину законодавець визнає лише фізичну особу, підлягає кримінальній відповідальності теж, лише фізична особа, але є визначено заходи кримінально-правового характеру, що можуть застосовуватись лише до юридичних осіб.

Дискусійним залишається питання, чи наявність заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у Загальній частині КК України, дає підстави стверджувати, що юридична особа є суб'єктом злочину.

Деякі науковці заходи кримінально-правового характеру вважають фактично притягненням до кримінальної відповідальності [5, с. 181-182]. Така думка є слушною адже юридична особа, по суті, притягується до відповідальності і якщо не до кримінальної, то до якої?

Видається, що законодавець навмисно використав термін «заходи кримінально-правового впливу» для того, щоб з одного боку передбачити для юридичних осіб заходи впливу (а фактично покарання), а з іншого це лише заходи впливу на юридичну особу, які ніби то не зобов'язують законодавця визнавати юридичну особу суб'єктом злочину.

Однак, нас цікавить питання кримінальної відповідальності юридичної особи з позиції оцінки спеціально суб'єкта – службової особи. В п. 1 ч. 1. ст. 96-3 КК України вживається термін уповноважена особа, яка діє від імені і в інтересах юридичної особи. І хоча фактично до кримінальної відповідальності притягується юридична особа, кримінально-правова оцінка дається діянням, що вчиненні уповноваженою особою цієї юридичної особи.

П.П. Андрушко слушно зазначає, що з позиції доктрини кримінального права юридична особа сама по собі не може вчинити будь-які дії, у тому числі такі, які можуть містити склад злочину чи розцінюватись як участь у якихось злочинах. Конкретні злочини можуть бути вчинені лише конкретними фізичними особами – її працівниками (персоналом), у тому числі її службовими особами (керівниками), чи уповноваженими особами юридичної особи, які не мають трудових відносин з юридичною [1, с. 111].

Оскільки прямої вказівки на те, що ця уповноважена особа повинна виконувати функції службової особи не має, то можна зробити висновок, що уповноважена особа, яка діє від імені і в інтересах юридичної особи не обов'язково є службовою особою. Таким чином і для фізичної, і для юридичної особи в законодавстві вимагається чітка вказівка на додаткову ознаку спеціального суб'єкта, що притаманна власне службовій особі.

Наступна ознака – службовою є лише осудна особа. У ч. 1 ст. 19 КК України зазначено, що осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Це дає змогу зробити висновок, що про наявність (або відсутність) у особи стану осудності можна говорити лише під час вчинення злочину. Відповідно питання про осудність чи неосудність, як передумову визнання особи службовою – спеціальним суб'єктом злочину не ставиться у тих випадках, коли особа не вчинила кримінально-протиправних діянь.

Згідно з ч. 2 ст. 19 КК України не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК, перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки.

В. М. Бурдін зазначає, що поняття осудності за змістом є позитивним, а отже, і первинним відносно негативного за змістом поняття неосудності [2, с. 331]. Однак, якщо осудність – це одна з ознак суб'єкта, яка вказує на можливість особи підлягати кримінальній відповідальності, то неосудність – навпаки, є підставою незастосування до особи кримінальної відповідальності.

У теорії кримінального права проблема виділення критеріїв неосудності, підстав та особливостей їх формалізації є доволі дискусійною, принаймні під час характеристики за допомогою таких критеріїв «вчиненого діяння та правових наслідків неосудності» та «того, як виявляються воля та свідомість особи при вчиненні нею діяння» [7, с. 243-244].

Юридичний критерій неосудності у ч. 2 ст. 19 КК України визначено як не можливість особи усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними. Він характеризується інтелектуальним та вольовим моментами (ознаками). Інтелектуальна ознака юридичного критерію неосудності полягає у нездатності особи усвідомлювати характер та значення вчинюваних нею дій (бездіяльності).

Стосовно службової особи, то тут, виникає питання: чи достатньо для визнання неосудною відповідної особи (яка наділена ознаками службової), за наявності інших ознак, факту не усвідомлення нею свого статусу (що вона займає відповідну «службову» посаду) та факту використання відповідних повноважень (що вона використовує власне «службові» повноваження), якщо при цьому вона усвідомлює характер та значення фактично вчинюваних дій (що вона заподіює тілесні ушкодження, знищує майно тощо)? Як бути в такій ситуації? Чи може ця особа визнаватись загальним суб'єктом злочину стосовно фактично вчинених дій?

Р. Л. Максимович не підтримує позиції можливості визнання «спеціальної осудності» стосовно службових злочинів та зазначає, що категорія «спеціальна осудність»

щодо злочинів у сфері взаємодії людини і техніки є недостатньою, оскільки йдеться про позицію одного автора, яку до того ж підтримали лише кілька вчених, а не вся наукова спільнота чи її більшість. Також не враховано певну особливість злочинів у сфері службової діяльності, зокрема те, що їх вчиняють насамперед з використанням розумових здібностей людини, її професійної підготовки та компетентності. Та і на практиці, принаймні у вивчених кримінальних справах, не вдалося натрапити на випадки встановлення наявності спеціальної осудності [3, с. 96].

Водночас, на нашу думку, поняття «спеціальна» осудність, яке пропонувалось у науці кримінального права видається занадто звуженим і не враховує всіх особливостей спеціального суб'єкта злочину, в тому числі і службової особи.

Розуміємо, що така ситуація (коли службова особа, не усвідомлює свого статусу, розуміючи при цьому характер фактично вчинюваних дій) можлива лише в теоретичному плані. В дійсності – не усвідомлення свого статусу завжди буде пов'язане з не усвідомленням характеру та значення вчинюваних дій, а відтак визнанням особи неосудною. Проте, у разі виникнення описаної вище ситуації, на нашу думку, слід вести мову про відсутність спеціального суб'єкта (відповідальність за «службовий» злочин виключається), однак відповідальність за фактично вчинене повинна наставати як для загального суб'єкта злочину.

Поряд з поняттями осудність і не осудність КК України передбачає поняття обмеженої осудності. Це поняття у кримінальному законодавстві України передбачено ч. 1 ст. 20 КК України під яким пропонується розуміти такий психічний стан особи, який під час вчинення злочину через наявний психічний розлад виключає здатність особи повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними.

Потрібно погодитись з Р. М. Максимовичем, який вважає, що поняття обмеженої осудності у рідких випадках, але може бути застосоване щодо такого спеціального суб'єкта злочину як службова особа [3, с. 91].

Службова особа, під час виконання своїх службових обов'язків звичайно може мати певні психічні розлади, такі як фрустрація, емоційне збудження, стрес що у свою чергу може призводити до стану обмеженої осудності, однак чітко визначити перелік і межі їх впливу на усвідомлення вчиненого діяння та (або) можливості керувати вчиненим законодавчо не можливо, тому у кожному конкретному випадку потрібно обґрунтовувати наявність у особи такого психічного розладу в наслідок якого особа не могла у повній мірі усвідомлювати та (або) керувати своїми діяннями. Переоцінка службовою особою своїх можливостей, недостатність знань, умінь або навиків не є підставою вважати таку особу обмежено осудною, оскільки ці ознаки не стосуються розладів психіки, що є визначальним при з'ясуванні як осудності (не осудності), так і визначенні обмеженої осудності.

Досягнення певного віку, як ознака службової особи – спеціального суб'єкта злочину. Вік особи є наступною обов'язковою ознакою суб'єкта, однак він тісно пов'язаний з попередньою ознакою – осудність, адже законодавець встановив певні обмеження для фізичних осіб щодо мінімального віку з якого настає кримінальна відповідальність. Конкретний вік з якого особа може підлягати кримінальній відповідальності визначено у ст. 22 КК України.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 18 КК України кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістьнадцять років. Особи, що вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістьнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за вчинення злочинів, вичерпний перелік яких міститься в ч. 2 ст.

22 КК України. Частини 3 і 4 ст. 18 КК України передбачають поняття службової особи, однак окрім того, що вони є самостійними частинами, але все таки, однієї статті законодавцем більше ніяк не пов'язуються. Тобто якщо ч. 1 і ч. 2 цієї статті містять поняття суб'єкта злочину та спеціального суб'єкта злочину, то ч.3 і ч.4 цієї статті визначають лише поняття службових осіб не пов'язуючи їх ні у диспозиції статті, ні у визначенні службової особи зі суб'єктом злочину, а від так і з його ознаками. І якщо такі ознаки як фізична особа та осудність, ще якимось можна логічно вивести з цих визначень, то вік особи потребує чіткої вказівки, а відповідно до ст. 22 КК України це може бути і з 16 років.

У визначеному ч. 3 і 4 ст. 18 КК України понятті службової особи нічого не сказано про її мінімальний вік. Водночас кримінальний закон чітко вказує, що службова особа повинна бути або представником влади, або ж обіймати посаду, пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків.

За чинним законодавством України неповнолітній, як правило, не може бути представником влади. Проте, як зазначає Р. Л. Максимович, в окремих випадках представником влади може виступати й особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку. Зокрема, такі ситуації трапляються тоді, коли неповнолітніх курсантів першого курсу вищих навчальних закладів системи органів внутрішніх справ залучають до забезпечення громадського порядку. Вони є на службі в міліції і перебувають у кадрах Міністерства внутрішніх справ України. Не існує якихось прямих заборон щодо того, щоб особи у віці до вісімнадцяти років обіймали посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків [3, с. 99].

Взагалі у питанні «вікової» ознаки службової особи у науці кримінального права немає єдиної виробленої позиції, хоча це питання отримало достатньо широке опрацювання.

Окрім так званих загальних ознак суб'єкта злочину службовій особі, як спеціальному суб'єкту, властиві і певні характерні лише їй спеціальні ознаки. Ці ознаки виражають особливості службової особи, які вирізняють її з поміж інших спеціальних суб'єктів злочину. Викладені ці ознаки у нормативно закріпленому понятті службової особи, в ч. 3 ст. 18 КК України, де зазначається, що «службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом». Далі, ч. 4 ст. 18 КК України фіксує, що «службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних

парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів».

Ці ознаки стосуються функцій та обов'язків, що покладаються на службову особу.

У науці кримінального права їх умовно ділять на функціональні та посадові. Так, до функціональних належать такі: 1) здійснення функції представника влади; 2) обіймання на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посад, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих обов'язків;

3) обіймання на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посад, пов'язаних з виконанням адміністративно-господарських обов'язків.

До посадових ознак службової особи – здійснення зазначених функцій та обов'язків постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням [3, с. 110].

Спроба законодавця вирішити питання спеціального суб'єкта злочину у Загальній частині КК України, була зроблена у ч. 2 ст.18 КК України де передбачено поняття спеціального суб'єкта. Але це визначення не вирішувало питань що стосувались службової особи, зокрема розвиток суспільних відносин вимагав врегулювання питання про кримінальну відповідальність службових осіб юридичної особи приватного права, осіб, що здійснюють професійну діяльність з надання публічних послуг та інше.

Першою спробою законодавця врегулювати питання про поділ службової особи на публічну і приватну зроблено Законом № 1508-VI від 11 червня 2009 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», який мав бути введений в дію з 1 січня 2010 року. Проте 6 жовтня 2010 року Конституційним Судом України окремі положення цього закону були визнані неконституційними, а 5 січня 2011 року набрав чинності Закон України 21 грудня 2010 року «Про визнання такими, що втратили чинність деяких законів України щодо запобігання та протидії корупції». 7 квітня 2011 року було прийнято закон України №3207 – VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».

Використання однакового терміну «службова особа» у статті Загальної частини КК України та примітці до статті Особливої частини КК України є недопустимим у випадку якщо вони є різними поняттями, і безглуздим, якщо за суттю визначають одне і теж поняття. Мабуть саме тому у літературі висловлювалася слушна пропозиція про те, щоб для визначення вказаного поняття (та інших загально визначених понять) передбачати окремий термінологічний розділ [6, с. 122].

Висновки. Проаналізувавши Загальні ознаки службової особи як спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України, ми з'ясували, що у чинному КК України можна виділити три види службових осіб за сферою регулювання відносин:

- службові особи які виконують функції представника влади або місцевого самоврядування;
- службові особи юридичної особи державної або комунальної власності, які виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції;
- службові особи які виконують які виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції службової особи юридичної особи приватного права.

Щодо службових осіб підприємств, установ чи організацій, що виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції, то суспільна небезпечність цих діянь не повинна залежати від форми власності підприємства, адже всі форми власності є рівними перед законом.

Список використаних джерел

1. Андрушко П.П. Щодо відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення у вигляді застосування до них заходів кримінально-правового характеру [Текст] / П.П. Андрушко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3. – С. 111-115.
2. Бурдін В.М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) [Текст] : монографія / В.М. Бурдін. – Львів : Львів. нац. ун-т, 2010. – 780 с.
3. Максимович Р.Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України : монографія / Р.Л. Максимович. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. – 304 с.
4. Навроцький В.О. Ознаки посадової особи та кваліфікація господарських злочинів, вчинених нею / В.О. Навроцький, Л.П. Брич // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 1. – С. 58-62.
5. Нерсесян А.С. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичної особи: аналіз нового законопроекту / А.С. Нерсесян // Вісник Вищої ради юстиції. – 2013. – № 2 (14). – С. 181-182.
6. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України : монографія / З.А. Тростюк. – К. : Атіка, 2003. – 144 с.
7. Українське кримінальне право. Загальна частина [Текст] : підручник / за ред. В.О. Навроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 352 с.
8. Хворостянкіна А. Дефініції в законодавчих текстах : питання теорії / А. Хворостянкіна // Право України. – 2005. – № 11. – С. 28-32.

Громко В. Я. Общие признаки должностного лица как специального субъекта преступления по уголовному праву Украины

Рассмотрены общие признаки служебного лица как специального субъекта преступления по уголовному праву Украины. Проанализировано нормативное определение понятия служебного лица, общие признаки субъекта преступления как вменяемость и невменяемость, ограниченная вменяемость, возраст уголовной ответственности, а также специальные признаки, которые выражают особенности служебного лица, которые выделяют ее из других специальных субъектов преступления.

Ключевые слова: *признаки субъекта преступления, вменяемость, невменяемость, ограниченная вменяемость, возраст уголовной ответственности, специальные признаки, служебное лицо, специальный субъект преступления.*

Gromko V. Ja. Common symptoms official as a special subject of a crime under the criminal law of Ukraine

The general features of an official person as a special subject of a crime under the criminal law of Ukraine. Analyzed the regulatory definition of an official person, common symptoms of the perpetrator as sanity and insanity, diminished responsibility, the age of criminal responsibility, as well as special features that express the characteristics of an official person that distinguish it from other special subjects of crime.

Key words: *signs of the perpetrator, sanity, insanity, diminished responsibility, the age of criminal responsibility, special features, service person, a special subject of crime.*

